

Quản lý xây dựng môi trường học tập tích cực, sáng tạo cho học sinh các trường tiểu học tỉnh Bình Dương

Nguyễn Huỳnh Anh Thư*

*Trường Tiểu học Hồ Văn Miên, Thuận An, Bình Dương

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 7/8/2024

Abstract: Innovation in teaching methods is a very important issue and is always focused on by schools. Building a positive and creative learning environment for primary school students is always a concern of leaders of departments, offices and school principals. A positive and creative learning environment helps students develop their positivity, initiative and creativity, contributing greatly to improving the quality of education at schools. Activities have been implemented in primary schools such as applying information technology to teaching (using smart interactive boards), STEM programs or outdoor activities with the permission of leaders at all levels.

Keywords: Learning environment, positive, creative, elementary school students

1. Mở đầu

Thực hiện Nghị quyết số 29 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện, năm học 2016-2017, ngành giáo dục - đào tạo (GD-ĐT) đã đề ra chủ đề “Đổi mới thực chất, hiệu quả nâng cao”. Để cụ thể hóa chủ đề trên, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Bình Dương đã phát động phong trào thi đua “Đổi mới, sáng tạo trong dạy và học”. Với tổng số 159 trường tiểu học, hơn 220.000 học sinh và hơn 6.600 giáo viên, lãnh đạo các trường tiểu học luôn đặt ra tiêu chí xây dựng môi trường học tập tích cực và sáng tạo cho học sinh. Những năm qua, các trường tiểu học trên địa bàn tỉnh thường xuyên giáo dục đạo đức, kỹ năng sống cho học sinh thông qua các môn học, hoạt động giáo dục và xây dựng quy tắc ứng xử văn hoá. Tổ chức các hoạt động vui chơi, giải trí tích cực, các hoạt động văn nghệ, thể thao, trò chơi dân gian, hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, ngoại khóa phù hợp. Nhà Trường thường xuyên tổ chức các cuộc thi, ngày hội âm nhạc, ngày hội đọc sách, giao lưu các câu lạc bộ Tiếng Anh... thu hút sự tham gia của đông đảo học sinh. Do đó, cần phải có sự quản lý giám sát các hoạt động này để đảm bảo hoạt động dạy và học luôn đạt kết quả cao. Hưởng ứng công cuộc đổi mới trong giáo dục ở nước ta hiện nay mà trọng tâm của đổi mới chương trình và sách giáo khoa giáo dục phổ thông là tập trung đổi mới phương pháp dạy học, thực hiện dạy học dựa vào hoạt động tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh với sự tổ chức và hướng dẫn thích hợp của giáo viên nhằm phát triển tư duy độc lập, góp phần hình thành phương pháp và nhu cầu, khả năng tự học, tự bồi dưỡng hứng thú học tập của học sinh. Chính vì vậy, nghiên cứu và áp

dụng những phương pháp, kỹ thuật dạy học mới theo xu thế phát triển chung của ngành giáo dục nước ta và thế giới. Với việc giảng dạy bằng hình thức Học thông qua chơi giúp các em học sinh được tương tác, trải nghiệm, khám phá và giải quyết vấn đề trong môi trường học tập vui vẻ. Mục tiêu học tập được kết nối với hoạt động chơi nhằm thúc đẩy sự tham gia và tự chủ của các em học sinh.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quản lý dạy học thông qua các trò chơi

Với tinh thần “Mỗi thầy giáo, cô giáo, là một tấm gương đạo đức tự học và sáng tạo”, toàn thể cán bộ, đội ngũ giáo viên của các trường tiểu học tích cực, chủ động thực hiện tốt các quy định về đạo đức nhà giáo, coi trọng việc rèn luyện phẩm chất, lối sống, lương tâm nghề nghiệp; ngăn ngừa và đấu tranh kiên quyết với các biểu hiện vi phạm pháp luật và đạo đức nhà giáo. Với 159 trường tiểu học trong đó có 156 trường công lập và 3 trường ngoài công lập, Ban giám hiệu các trường tiểu học không ngừng nỗ lực và động viên các thầy cô giáo đưa các phương pháp giảng dạy tích cực và sáng tạo vào các bài giảng của mình.

Bảng 2.1. Số trường, lớp tiểu học trên địa bàn tỉnh Bình Dương

	ĐVT	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Số trường	Trường	151	149	154	159	159
- Công lập		150	148	151	156	156
- Ngoài công lập		1	1	3	3	3
Số lớp		4.658	4.897	5.030	5.312	5.303
- Công lập	Lớp	4.513	4.713	4.826	5.079	5.039
- Ngoài công lập		145	184	204	233	264

Nguồn: Cục thống kê tỉnh Bình Dương năm 2022

Trò chơi học tập bên cạnh chức năng giải trí còn giúp học sinh tự củng cố kiến thức, kỹ thuật, thói quen học tập một cách hứng thú, thói quen làm việc theo nhiều quy mô (cá nhân, nhóm, lớp). Các tiết học có trò chơi sẽ thu hút mức độ tập trung của học sinh mà không một phương pháp nào sánh được. Những kiến thức khô khan và cứng nhắc sẽ sinh động, hấp dẫn nếu được tổ chức dưới hình thức trò chơi và nhờ đó kết quả học tập của học sinh sẽ tăng lên. Như vậy, việc sử dụng trò chơi học tập trong dạy học nói chung và trong dạy học tiếng Việt nói riêng là một trong những biện pháp tăng cường tích cực hoá hoạt động học tập của học sinh. Hơn thế nữa, mối quan tâm và hoạt động của học sinh thể hiện qua các tiết học có trò chơi làm tăng thêm cảm tình của các em đối với môn học và thầy cô giáo.

Trò chơi học tập tiếng Việt đẩy mạnh sự phát triển năng lực trí tuệ và phục vụ cho mục đích ấy vì đôi khi trò chơi đề ra cho các em “bài toán” trí tuệ, và việc giải quyết các “bài toán” này đòi hỏi phải thể hiện những hình thức hoạt động trí tuệ muôn hình, muôn vẻ. Trong khi tham gia trò chơi, để giành phần thắng, các em phải linh hoạt, tự chủ, phải độc lập suy nghĩ, phải sáng tạo và có lúc phải tỏ ra quyết đoán. Việc xây dựng và tổ chức các trò chơi đã giúp các em vận dụng, sáng tạo cách tìm “chiến lược” giành phần thắng trong trò chơi ban đầu và các tình huống mới, trò chơi mới. Kết quả khảo sát 50 cô giáo tại các trường Tiểu học trên địa bàn tỉnh cho thấy, 50/50 ý kiến đều sử dụng phương pháp dạy học qua trò chơi, và phương pháp này giúp học sinh cải thiện được khả năng phát triển trí tưởng tượng, khả năng linh hoạt độc lập sáng tạo cần thiết cho hoạt động học tập và lao động sau này của các em.

Xuất phát từ đặc điểm tâm sinh lý của học sinh Tiểu học: “Học sinh Tiểu học luôn luôn hiếu động, ham chơi thích cái mới lạ nhưng lại chóng chán”. Đối với trẻ trò chơi là một phát hiện mới, kích thích tò mò, muốn tìm hiểu, khám phá. Do vậy quan điểm: “Thông qua hoạt động vui chơi để tiến hành hoạt động học tập” là phù hợp với học sinh trường tiểu học. Trò chơi toán học nhằm mục đích là thông qua trò chơi để củng cố kiến thức của bài học, luyện tập lại kiến thức của bài mới, phát hiện ra kiến thức mới của bài học. Thông qua trò chơi học sinh nắm được kiến thức của bài học một cách nhẹ nhàng.

Trong quá trình học toán ở Tiểu học, sử dụng trò chơi toán học có nhiều tác dụng như sau: Giúp học sinh thay đổi loại hình hoạt động trong giờ học, làm cho giờ học bớt căng thẳng, tạo cảm giác thoải mái, dễ chịu. Học sinh tiếp thu kiến thức nhẹ nhàng, học sinh ham học và gây hứng thú trong học tập. Kích thích sự

tìm tòi, tạo cơ hội để học sinh tự thể hiện mình. Thông qua trò chơi, học sinh vận dụng kiến thức năng nổ, hoạt bát, kích thích trí tưởng tượng, trí nhớ. Từ đó phát triển tư duy mềm dẻo, học tập cách xử lý thông minh trong những tình huống phức tạp tăng cường khả năng vận dụng trong cuộc sống để dễ dàng thích nghi với điều kiện mới của xã hội. Các lãnh đạo nhà trường, cùng với tổ chuyên môn thường xuyên đi dự giờ các tiết giảng của các Thầy, cô giáo, sau đó họp đánh giá rút kinh nghiệm về áp dụng hình thức này.

2.2. Ứng dụng công nghệ vào dạy học

Quá trình dạy học được thực hiện bằng cách tổ chức nhiều hoạt động học tập, học sinh có cơ hội được tương tác trực tiếp với bài giảng thông qua bảng thông minh, tham gia các hoạt động thú vị thông qua trò chơi khởi động, các bài tập củng cố kiến thức. Giáo viên sẽ là người trực tiếp tổ chức hoạt động học tập và hướng dẫn, chỉ đạo học sinh tìm tòi kiến thức mới, vận dụng kiến thức đã biết một cách sáng tạo để giải quyết các tình huống trong quá trình học tập. Điều này sẽ tăng sự tương tác giữa giáo viên và học sinh, học sinh và học sinh, từng học sinh có cơ hội thể hiện sự hiểu biết của mình, ghi nhận đóng góp của cá nhân khi giải quyết bài tập. Hiện 159 trường tiểu học của tỉnh Bình Dương đều có bảng tương tác thông minh được đưa vào dạy học. Dạy học bằng giáo án điện tử, dạy học theo chủ đề tích hợp, coi trọng hướng dẫn HS tự học tập tại nhà và bên ngoài trường học. Các trường cũng tích cực động viên HS tham gia cuộc thi nghiên cứu khoa học - kỹ thuật do cấp trên tổ chức; tăng cường hình thức học tập gắn với thực tiễn thông qua cuộc thi vận dụng kiến thức liên môn giải quyết vấn đề; đẩy mạnh hoạt động dạy học theo hình thức thí nghiệm, thực hành, thảo luận... phù hợp với đặc thù từng bộ môn. Qua đó, tăng tính giao lưu, hợp tác, kết nối, thúc đẩy hứng thú học tập và rèn luyện cho HS nhiều kỹ năng sống, nâng cao kiến thức mọi mặt, các giá trị truyền thống của dân tộc và tinh hoa văn hóa thế giới; hướng các em tới phát triển con người toàn diện về kiến thức lẫn phẩm chất, kỹ năng sống.

Hình 2.1. Giáo viên sử dụng bảng tương tác thông minh trong dạy học tại trường Tiểu học Trần Phú (Thủ Dầu Một)

Đẩy mạnh ứng dụng STEM vào giảng dạy, đây là một chương trình giảng dạy dựa trên ý tưởng trang bị cho học sinh những kiến thức, kỹ năng liên quan đến các lĩnh vực khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học theo cách tiếp cận liên môn và người học có thể áp dụng để giải quyết vấn đề trong cuộc sống hàng ngày, thông qua đó góp phần hình thành phẩm chất, năng lực cho HS. Thực hiện định hướng trên, các trường tiểu học tại Bình Dương đã triển khai cho giáo viên các khối lớp lồng ghép giáo dục STEM và dạy học tích hợp vào các môn học. Đẩy mạnh mô hình giáo dục STEM trong nhà trường nhằm khơi dậy khả năng sáng tạo, đam mê nghiên cứu khoa học của HS là yêu cầu cấp thiết trong năm học. Nhà trường luôn tạo mọi điều kiện, khích lệ đội ngũ giáo viên mạnh dạn đổi mới, tìm kiếm sáng tạo trong chuyên môn giảng dạy.

Hình 2.2. Học sinh trường tiểu học Tuy An học tiết học STEM

Sở GD và ĐT Bình Dương hiện nay đã trang bị 27 phòng học STEM cho các trường tiểu học trong tỉnh phục vụ việc dạy học trải nghiệm đối với giáo viên và học sinh tại các trường tiểu học. Các trường tiểu học tham gia thí điểm đã chủ động, tích cực triển khai giáo dục STEM một cách nghiêm túc.

2.3. Các hoạt động trải nghiệm sáng tạo cho HS

Các trường đã tổ chức, áp dụng nhiều hoạt động, mô hình trải nghiệm sáng tạo mang lại hiệu quả cao. Trường đã áp dụng một số đề tài sáng kiến kinh nghiệm do các giáo viên viết (đạt giải cấp thị) liên quan đến chủ đề này vào quá trình dạy học cho HS. Ngoài ra, các trường còn tổ chức các hoạt động tự phục vụ, rèn kỹ năng sống, kỹ năng giao tiếp, giáo dục đạo đức lối sống, giá trị sống và hiểu biết xã hội cho HS. Trong quá trình thực hiện, trường phối hợp chặt chẽ với các tổ chức Đoàn Thanh niên, Đội TNTP Hồ Chí Minh để giáo dục HS một cách thiết thực và hiệu quả.

Để nâng cao hiệu quả công tác giảng dạy, các giáo viên tổ chức dạy học và đánh giá kết quả học tập của HS theo chuẩn kiến thức, kỹ năng; đồng thời thực hiện đổi mới phương pháp dạy học. Các giáo viên luôn được khuyến khích tổ chức các hoạt động

giáo dục nâng cao kỹ năng sống cho HS. Hoạt động trải nghiệm sáng tạo được các giáo viên của trường áp dụng hiệu quả trong thời gian qua thể hiện khá rõ nét trong giảng dạy môn lịch sử, địa lý. Trong những bài giảng về lịch sử, địa lý địa phương, giáo viên thường gắn với hoạt động trải nghiệm như tổ chức cho HS tham quan các di tích lịch sử, văn hóa tại địa phương, thăm mẹ Việt Nam anh hùng... Ở các môn học khác, tùy theo chủ đề mà giáo viên tổ chức cho các em tham gia vào các hoạt động tập thể, ngoài giờ lên lớp thông qua các hoạt động thực hành, trải nghiệm, tham quan, dã ngoại hay tổ chức các chuyên đề “Em yêu khoa học”... “Trải nghiệm sáng tạo là một trong những hoạt động giáo dục cần thiết trong công tác giáo dục ngoài giờ lên lớp nhằm trang bị cho HS những kiến thức, giá trị, thái độ, kỹ năng phù hợp. Từ những hoạt động đổi mới, sáng tạo trong dạy và học đã góp phần tích cực trong việc phát huy tính sáng tạo, chủ động trong học tập và hình thành kỹ năng sống cho HS. Nhờ kỹ năng sống, các em có khả năng ứng phó phù hợp và linh hoạt hơn trong các tình huống của cuộc sống hàng ngày, vận dụng tốt kiến thức đã học và làm tăng tính thực hành.

3. Kết luận

Xây dựng môi trường học tập tích cực và sáng tạo đang được thực hiện đồng bộ tại các trường tiểu học trên địa bàn tỉnh Bình Dương. Lãnh đạo Sở, Phòng Giáo dục và Đào tạo; lãnh đạo các trường tiểu học luôn quan tâm đến các chương trình, các hoạt động để nâng cao hiệu quả công tác giảng dạy đồng thời thực hiện đổi mới phương pháp dạy học. Các nhà trường phân công, bố trí giáo viên đúng chuyên môn, nghiệp vụ đã được đào tạo, giúp thầy cô phát huy năng lực, đem lại hiệu quả thiết thực. ác thầy cô tích cực đổi mới dạy học, tích cực sử dụng trang thiết bị dạy học, thường xuyên sử dụng máy chiếu, bảng tương tác, đồ dùng dạy học, như: Tranh ảnh, dụng cụ thực hành, giúp cho các tiết dạy đạt hiệu quả cao, học sinh nắm chắc được kiến thức... Thực hiện đổi mới, sáng tạo trong giảng dạy, đội ngũ nhà giáo ở trường còn tích cực tham gia viết giải pháp, nghiên cứu khoa học sư phạm ứng dụng.

Tài liệu tham khảo

[1] Cục thống kê tỉnh Bình Dương (2023), Niên giám thống kê tỉnh Bình Dương năm 2022, NXB Thống kê.

[2] Hồng Phương và Khắc Thịnh (2023), Bình Dương đẩy mạnh giáo dục STEM trong trường tiểu học, Truy cập từ <https://baobinhduong.vn/binh-duong-day-manh-giao-duc-stem-trong-truong-tieu-hoc-a312288.html>